

Arxiu Històric de l'Escala. AHE

>> *El fotògraf Josep Esquirol davant de la botiga a l'Escala, amb la seva dona i la seva afillada. Principis del segle xx.*

La memòria fotogràfica

L'obra de Josep Esquirol

Josep Esquirol i Pérez va néixer el 22 de setembre de l'any 1873, a Barcelona, al carrer de Girona, 51. Era fill de Josep Esquirol i Llusí (de Vilanova i la Geltrú i domiciliat a l'Escala) i de Paulina Pérez Garcia (natural, segons la partida de naixement, de Las Palmas de Gran Canaria, però, segons l'acta de matrimoni, de Santiago de Cuba). L'any 1898 Josep Esquirol es casà amb l'escalenca Francesca Alonso i Mornau. A l'acta de matrimoni figura domiciliat a Sant Martí de Provençals, de professió comerciant. Segurament s'establí a l'Escala el mateix any i començà a desenvolupar una notable activitat fotogràfica.

LURDES BOIX I LLONCH > Text

Home avançat al seu temps, la seva botiga, a l'antic carrer Major de l'Escala, era un veritable mostrari de les últimes novetats d'aparells i artefactes moderns i dels més diversos productes. Va instal·lar el primer dispensador de benzina (Petróleos Porto Pi), on cotxes i barques omplien el dipòsit. Venia galls del Prat, joies, accessoris d'electricitat, recanvis de la casa Ford, aparells d'òptica i altres novetats, a més d'antigalles d'Empúries, quan el jaciment arqueològic encara no estava protegit. L'estudi de fotografia era situat al carrer de la Torre, on també criava els galls de reproducció. Tenia una sucursal a la Bisbal.

L'activitat cultural

Va ser fundador de la delegació, i també membre, de la Junta de Museus de Catalunya a l'Escala, regidor de Cultura de l'Ajuntament de l'Escala (1910-1913) i impulsor de la creació d'un petit museu local d'ob-

jectes trobats a Empúries, el Museu Eporium, que es va inaugurar el 1910 en una casa del carrer d'Enric Serra de l'Escala.

Va participar en l'edició de la revista *Costa Brava* (1919-1921) al costat de personatges com l'escriptora Caterina Albert i Paradís, Víctor Català, Josep Puig i Cadafalch, Adrià Gual, Octavi Saltor i l'escalenca Joan Ballesta Calafat. El 1920 publicà, amb text de Manuel Cazorro (inspector de les excavacions d'Empúries), el llibre *Guia ilustrada de las Ruinas de Ampurias i Costa Brava catalana*. El mateix any fundà el Cau de l'Art, branca de la societat recreativa La Peña, que tenia la seu al cafè de Can Pepet Sureda, a la platja de l'Escala, i que organitzava tertúlies literàries i artístiques on també assistia Santiago Rusiñol. L'any 1922 contribuï a l'adquisició del quadre *La vicaria*, del pintor Marià Fortuny, per als museus municipals de Barcelona.

Recordat pels seus conciutadans com un home polifacètic, alt, gros, rondinaire i divertit, va morir l'any 1931 a l'edat de cinquanta-vuit anys víctima d'una malaltia

Venia galls del Prat, joies, accessoris d'electricitat, recanvis de la casa Ford..., a més d'antigalles d'Empúries, quan el jaciment arqueològic encara no estava protegit

Foto Josep Esquirol. Arxiu Històric de l'Escala. AHE

>> *Menut Petot, de la sèrie «Caps d'estudi», de principis del segle xx.*

d'estómac. A l'entrada del cementiri marí, a la tomba familiar, un curiós epitafi inscrit a la làpida, a terra, recorda als qui el trepitgen l'últim advertiment del genial artista: «Tú que ahora me pisas / párate a considerar / que al fin vendrás a parar / lo mismo que yo en cenizas».

L'obra fotogràfica

Josep Esquirol és considerat un dels millors fotògrafs de principi del segle xx de Catalunya i figura en els catàlegs de fotografia antiga, no només de Catalunya, sinó també de l'Estat espanyol, com a *Las fuentes de la memoria*, de Publio López Mondéjar.

A l'Escala va desenvolupar la part més important de la seva obra, ja que va trobar en la platja de l'antic port i el món mariner que l'envoltava un marc incomparable per a la seva activitat. Tots els temes retratats: la sortida de les barques de sardinals, els rostres dels mariners, la vida quotidiana i moments històrics rellevants com l'inici de les excavacions d'Empúries, el retrat de les autoritats el dia de la portada d'aigües, retrats personals, comunions, casaments, sense defugir la mort, com en la impressionant *Vetlla de la nena morta*, són un material de primera magnitud per documentar la vida quotidiana, no només de l'Escala, sinó

Va ser impulsor de la creació d'un petit museu local d'objectes trobats a Empúries, el Museu Emporium, que es va inaugurar el 1910 a l'Escala

Foto Josep Esquirol. Arxiu Històric de l'Escala. AHE

>> *Sortida dels llaguts de sardinals de l'antic port de l'Escala a principis del segle xx.*

també dels pobles de l'Empordà i Girona. Va editar en format postal diverses col·leccions que va titular: *Ruïnes i escavacions d'Ampúries, Objectes trobats en Empúries, Caps d'Estudi, Costa Brava i La Escala.*

La seva obra es pot classificar, a grans trets, en els diferents temes següents: retrats de creació (caps d'estudi), retrats d'encàrrec (comunions, casaments, grups, individuals, infants morts), feina (la pesca, la sega, la verema...), oficis (espartenyers, boters i barrilers, cosidores, paletes...), lleure (festes, sardanes, esports, cacera, disfresses), paisatge (la costa, temporals, aiguamolls, fixació de les dunes), arqueologia (inici de les excavacions a Empúries, objectes trobats a Empúries, objectes arqueològics de museus com el de Girona, el *Tapís de la Creació...*), arquitectura i urbanisme (esglésies, catedrals, masies, cases de pescadors, carrers, places) i pobles i ciutats de les comarques gironines (l'Escala, Cadaqués, Palafrugell, Verges, la Bisbal, Viladamat, Albons, Sant Pere Pescador, Figueres i Girona, entre d'altres).

En paraules del crític d'art Jaume Fàbrega: «L'obra de Josep Esquirol es pot emmarcar, amb una certa distància, dins algunes coordenades del Noucentisme, tant per la temàtica (món grec i mariner, món popular, esport...) com pel tractament d'un realisme reconstruït, a vegades amb un vessant expressionista o algun imperceptible toc d'humor. Sense arribar a la deformació naturalista, és un verista que no falsifica, no idealitza, no retoca. Té el mèrit de no caure en el kitsch, parany d'una part de la fotografia antiga: és un fotògraf de gust modern, en el millor i més profund sentit del terme; s'aproxima a una incipient cultura de masses i no defuig res: bellesa i vellesa, candidesa i malícia, alegria i dolor».

Prop de tres mil negatius de vidre es conserven a l'Arxiu Històric de l'Escala, junt amb alguns originals, a la disposició d'investigadors i usuaris en general per difondre i gaudir l'obra d'un gran fotògraf.

Lurdes Boix i Llonch és arxivera i directora del Museu de l'Anxova i de la Sal de l'Escala.

A l'Escala va desenvolupar la part més important de la seva obra, ja que va trobar en la platja de l'antic port i el món mariner un marc incomparable per a la seva activitat